

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ: Α. Μαστραπά, *Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου Α΄ Γενικού Λυκείου*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Αθήνα 2016.

- **Μέγας Κωνσταντίνος: εκχριστιανισμός και ισχυροποίηση της ρωμαϊκής Ανατολής**
- **Η εποχή του Ιουστινιανού**

1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι ορθό ή λάθος:

- α. Ο Μέγας Κωνσταντίνος όρισε ότι ο Αυτοκράτορας δεν ήταν πλέον ο Θεός για τους υπηκόους του αλλά ο εκλεκτός του Θεού.
- β. Ο Μέγας Κωνσταντίνος πλαισιωνόταν από το ανακτορικό συμβούλιο, το οποίο λάμβανε αποφάσεις σχετικά με την εσωτερική πολιτική της Αυτοκρατορίας.
- γ. Ο Μέγας Κωνσταντίνος με το διάταγμα της ανεξιθρησκίας συνέβαλε στην επικράτηση του χριστιανισμού στη βυζαντινή αυτοκρατορία.
- δ. Οι θρησκευτικές επιλογές του Μεγάλου Κωνσταντίνου και η μεταστροφή του προς τον Χριστιανισμό απασχόλησαν τους ιστορικούς και υπήρξαν θέμα επιστημονικής σύγκρουσης.
- ε. Ο Μεγάλος Κωνσταντίνος εδραίωσε τον Χριστιανισμό σε βάρος των άλλων θρησκειών.
- στ. Στόχος της εξωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού ήταν η αποκατάσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης.
- ζ. Μία συνέπεια της εξωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού ήταν η οικονομική εξάντληση της Αυτοκρατορίας.
- η. Ο Ιουστινιανός κατάφερε να νικήσει τους Βανδάλους στη Β. Αφρική και τους Οστρογότθους στην Ιταλία.

2. Να κυκλώσετε το σωστό:

A) Ποιος μετέφερε την πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη;

- α) Μέγας Θεοδόσιος
- β) Ιουλιανός
- γ) Μέγας Κωνσταντίνος

B) Πότε έγινε νέα πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας η Κωνσταντινούπολη;

- α) 330 π.Χ.
- β) 333 μ.Χ.
- γ) 330 μ.Χ.

Γ. Οι επιθετικοί πόλεμοι του Ιουστινιανού έγιναν

α) στη Β. Αφρική, στην Ιταλία και στην Ισπανία

β) στην Ισπανία και στα ασιατικά σύνορα

γ) στη Β. Αφρική και στην Ιταλία

Δ. Ο Ιουστινιανός ισχυροποίησε την απόλυτη μοναρχία

α) μετά τους επιθετικούς πολέμους.

β) μετά την καταστολή της Στάσης του Νίκα.

γ) μετά την εισβολή των Σλάβων.

4. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α) «Διάταγμα των Μεδιολάνων» (πότε, ποιοι το υπέγραψαν και τι προέβλεπε)

β) Στάση του Νίκα (χρονικό πλαίσιο, αντίπαλοι, δύο [2] συνέπειες)

5. Σε ένα κείμενο έκτασης 180 – 200 λέξεων, να αναφέρετε τους λόγους μεταφοράς της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη και να αξιολογήσετε τη σημασία της ίδρυσης της Νέας Ρώμης στη συγκεκριμένη τοποθεσία. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι/έννοιες:

Βαρβαρικές επιδρομές	Χριστιανισμός
----------------------	---------------

6. Σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων να αναφερθείτε σύντομα στις προσπάθειες που έγιναν για την ανασύσταση της Αυτοκρατορίας από τον Ιουστινιανό. Στη συνέχεια να παρουσιάσετε τις συνέπειες της εξωτερικής του πολιτικής.

Α΄ ΠΗΓΗ

«Ο Κωνσταντίνος έστειλε τη μητέρα του Ελένη στα Ιεροσόλυμα να αναζητήσει τον Σταυρό, πάνω στον οποίο σταυρώθηκε ο Χριστός. Κι εκεί, με θαυματουργή βοήθεια που σπάνια σήμερα την αξιώνονται οι αρχαιολόγοι, βρήκε τον Γολγοθά. Έβγαλε από τη γη τον ίδιο τον Τίμιο Σταυρό, τους σταυρούς των ληστών, τη λόγχη, τον ακάνθινο στέφανο και όλα τα λείψανα τα σχετικά με τα θεία πάθη. Στο σημείο αυτό έχτισε τον Ναό της Αναστάσεως του Χριστού, που σώζεται έως σήμερα. Το γεγονός αυτό έκανε τη χριστιανοσύνη να σκιρτήσει και της έδωσε αιώνια δόξα. Τα ονόματα του Κωνσταντίνου και της Ελένης έγιναν, κι έμειναν, τα πιο σεβαστά στην ιστορία της Αυτοκρατορίας».

Στήβεν Ρανσίμαν, ιστορικός

Α1. Αξιοποιώντας στοιχεία του πιο πάνω παραθέματος και τις ευρύτερες ιστορικές σου γνώσεις να εξηγήσεις γιατί το όνομα του Μεγάλου Κωνσταντίνου και της μητέρας του, της Αγίας Ελένης, θεωρούνται «τα πιο σεβαστά στην ιστορία της Αυτοκρατορίας».

Β' ΠΗΓΗ

«Αργότερα, ο Χριστός εμφανίστηκε μόνο στον Μ. Κωνσταντίνο στο όνειρό του, δείχνοντας το σημάδι και προτρέποντάς του να το χρησιμοποιήσει σαν προστασία εναντίον των εχθρών. Ο Μ. Κωνσταντίνος ζήτησε από τους ιερείς να του εξηγήσουν το νόημα του ονείρου και του οράματός του. Αυτοί του εξήγησαν ποιος ήταν ο Χριστός, ότι δηλαδή ήταν «ο Μονογενής Υιός του ενός και μόνου Θεού και πως η σημαία είναι σύμβολο αθανασίας και αποτελεί τρόπαιο της νίκης εναντίον του θανάτου την οποία πέτυχε ο Χριστός όταν πέρασε από τη Γη». [...]. Από τότε ο Κωνσταντίνος όρισε συμβούλους του τους ιερείς του Θεού και άρχισε να τιμά τον Θεό. Το όραμα έχει σημαντική θέση στην εικονογραφία του Μ. Κωνσταντίνου. Αμέσως μετά από το όραμα, ο Μ. Κωνσταντίνος διέταξε να κατασκευαστεί ένα λάβαρο, το οποίο θα κρατούσε ο στρατός στη μάχη. Αυτό, κατά την παράδοση, θα ήταν το πρώτο Χριστιανικό λάβαρο. Το λάβαρο αυτό ήταν από πορφυρό τετράγωνο ύφασμα, χρυσοκέντητο και διάλιθο, προσηλωμένο σε ψηλό χρυσό δόρυ και έφερε στη μία όψη τις εικόνες του αυτοκράτορα και των δύο γιων του. Στην κορυφή του δόρατος χρυσό στεφάνι περιέβαλλε το μονόγραμμα του Χριστού...».

Ευθυμία Βασιλειάδου, «Οι Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη στην Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή εικονογραφία»

- B1. Να περιγράψετε τέσσερις ενέργειες του Μεγάλου Κωνσταντίνου, με τις οποίες υποστήριξε τον Χριστιανισμό.
B2. Να αναφέρετε τα κυριότερα χαρακτηριστικά που απέκτησε η νέα πρωτεύουσα.

Γ' ΠΗΓΗ

[...] Ο χρονικογράφος Ευάγριος,* ολοκληρώνοντας την αναφορά του για τη βασιλεία του Ιουστινιανού, έγραφε: «Έτσι πέθανε αυτός ο πρίγκιπας, αφού γέμισε όλο τον κόσμο με φασαρία και προβλήματα: κι έχοντας ήδη πληρώσει στα τελευταία του για τις κακές του πράξεις, πήγε να βρει τη δικαιοσύνη που του ταιριάζει μπροστά στο θρόνο της κρίσης στην κόλαση». Οι σύγχρονοι ιστορικοί βλέπουν τα πράγματα πολύ πιο ωραία, θεωρώντας τη βασιλεία του Ιουστινιανού μια χρυσή εποχή της ιστορίας του Βυζαντίου. Και για να στηρίξουν την άποψή τους, επικαλούνται το μεγαλεπίβολο έργο της ανέγερσης της Αγίας Σοφίας και το αυτοκρατορικό του όραμα για την ανακατάληψη των χαμένων κτήσεων της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

*Ευάγριος Σχολαστικός: Βυζαντινός λόγιος και διανοούμενος του 6ου αιώνα.

Τζον Φρίλι, Κωνσταντινούπολη, Από τον Χριστιανισμό στο Ισλάμ,
Εκδόσεις Περίπλους, Αθήνα 2001, σ. 110

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- Γ1. Να αιτιολογήσετε την κριτική που ασκεί ο χρονικογράφος Ευάγριος στον αυτοκράτορα Ιουστινιανό.

Γ2. Να παρουσιάσετε τους λόγους για τους οποίους θεωρείται η βασιλεία του Ιουστινιανού ως «μια χρυσή εποχή της ιστορίας του Βυζαντίου».

Δ΄ ΠΗΓΗ

I. Η εκλογή της θέσεως για την νέα πρωτεύουσα, η ίδρυση της Κωνσταντινουπόλεως και η δημιουργία μιας νέας οικουμενικής, ιστορικής πόλεως, αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα κατορθώματα της πολιτικής και διοικητικής μεγαλοφυΐας του Κωνσταντίνου.

Θ. Ουσπένσκι, στο Α. Α. Βασίλιεφ, Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (324–1453), τόμος 1ος, Εκδόσεις Πάπυρος, Αθήνα 1995, σ. 87–88

II. Πολλοί πιστεύουν ότι ο Κωνσταντίνος ήταν θρησκευτικά αδιάφορος και ότι υποστήριζε τον χριστιανισμό από καθαρά πολιτικούς λόγους. Άλλοι πιστεύουν στην ειλικρινή μεταστροφή του και δέχονται ότι αυτή αποτέλεσε τον αποφασιστικό λόγο για την αλλαγή της θρησκευτικής πολιτικής της αυτοκρατορίας. Έχουν προβληθεί πολλά επιχειρήματα και για τις δύο αυτές ερμηνείες. Πραγματικά είναι δυνατό να θεμελιώσει κανείς την άποψη, ότι ο Κωνσταντίνος προσχώρησε στον χριστιανισμό από πεποίθηση, ενώ άλλα επιχειρήματα επιτρέπουν την υπόθεση ότι έμεινε πιστός στις αρχαίες εθνικές παραδόσεις. Τέλος υπάρχουν ενδείξεις, που οδηγούν στον συνδυασμό των δύο αντιφατικών υποθέσεων.

Georg Ostrogorsky, Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους, τόμος Α΄, Εκδόσεις Στέφανος Βασιλόπουλος, Αθήνα 1978, σ. 105

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

Δ1. Να αναπτύξετε με επιχειρήματα πώς καταδεικνύεται η «πολιτική και διοικητική μεγαλοφυΐα του Κωνσταντίνου», την οποία προβάλλει ο συγγραφέας στο παράθεμα I.

Δ2. Να εκφράσετε την άποψή σας σχετικά με το θέμα που διατυπώνεται στο παράθεμα II και να την αιτιολογήσετε.